Samengestelde woorden en woordbetekenis

Woordenschat · groep 5–6 · ±9 min · Gemiddeld

Naam: ..... Datum: .....

Vandaag leer je: Je maakt en schrijft samengestelde woorden goed en leest uit de zin wat een nieuw woord betekent.

Weet je nog?

Een **samenstelling** is één woord dat uit twee of meer woorden bestaat: schoen + doos = schoenendoos.

1. Je schrijft een samenstelling **aan elkaar** (treinstation, niet trein station).
2. Het **laatste deel** bepaalt wat het is en welk lidwoord erbij hoort: een treinstation is een station, en omdat het het station is, zeg je het treinstation.
3. Soms hoor je een tussenklank: een **-s-** (koningskroon) of een **-e(n)-** (kippenhok, zonnebloem). Luister goed of je hem hoort. Twijfel je, zoek het woord dan op.
4. Staan er twee klinkers naast elkaar die anders lastig te lezen zijn, dan zet je een **koppelteken**: zee-egel, radio-omroep.

De betekenis klopt niet altijd letterlijk: een zeehond is geen hond.

Woordbetekenis uit de context: lees de zin vóór en ná het woord, want daar staat vaak een uitleg, een voorbeeld of een tegenstelling.

Zet een woord dat je kent op de plek van het nieuwe woord: klopt de zin nog? Heeft een woord meer betekenissen (slot, bank, blad), dan kiest de zin welke past.

VOORBEELD

de trein + het station = het treinstation · kippenhok · zee-egel · een zeehond is geen hond

1 Gemiddeld

Welk lidwoord hoort bij de samenstelling: de of het? Zet elk woord in de goede kolom.

Kies uit: 1. regenjas | 2. zwembad | 3. tuinhuis | 4. zonnebril | 5. huisdeur | 6. schoolboek | 7. fietsband | 8. tafelkleed | 9. waterglas | 10. kerstboom

de	het

2 Gemiddeld

Maak van de twee woorden één samenstelling en schrijf hem op de lijn.

1. Een band voor een fiets is een ..... . 2. Een jas tegen de regen is een ..... . 3. Een hok voor konijnen is een ..... . 4. Een mand voor de was is een ..... . 5. Een ongeluk met een auto is een ..... .

3 Gemiddeld

Welk deel van een samenstelling bepaalt of je de of het zegt? Leg uit met 'huisdeur'.

.....

.....

4 Gemiddeld

Ik zag gisteren een vreemd dier in de tuin. Zoiets had ik nog nooit gezien. Wat betekent 'vreemd'?

◯ lief (B) ◯ groot (R) ◯ ongewoon (M)

5 Gemiddeld

Mijn opa brengt zijn spaargeld naar de bank, want daar is het veilig. Wat is een ‘bank’ in deze zin?

- ◯ een plek waar je geld kunt bewaren (A)
- ◯ een stapel kussens (D)
- ◯ een bank om op te zitten (B)

6 Gemiddeld

Wat is een ‘ijskast’?

- ◯ een kast die van ijs is gemaakt (Y)
- ◯ een kast waarin eten koud blijft (N)
- ◯ een kast voor schaatsen (C)

7 Gemiddeld

De bakker is heel vrijgevig. Hij geeft elke dag brood aan mensen die weinig geld hebben. Wat betekent ‘vrijgevig’?

- ◯ hij geeft graag iets weg (D)
- ◯ hij heeft veel vrije tijd (B)
- ◯ hij is vaak boos (F)

8 Moeilijk

In de kleine kamer was het zo krap dat we ons bijna niet konden bewegen. Wat betekent ‘krap’?

- ◯ met weinig ruimte (E)
- ◯ erg koud (N)
- ◯ heel schoon (F)

9 Moeilijk

Het slot van de fiets is stuk, dus ik kan hem niet vastzetten. Wat is een ‘slot’ in deze zin?

- ◯ het einde van een verhaal (U)
- ◯ iets waarmee je iets afsluit (N)
- ◯ een groot kasteel (B)

Het geheime woord

Schrijf de letter van elk goed antwoord in het vakje met hetzelfde nummer.

4	5	6	7	8	9

Hoe ging het? ☺ 😐 ☹

✂ ---------- Kom je er niet uit? Draai het blad om en lees de tip bij jouw nummer. ----------

Hulpkaart

1. Knip het woord in twee stukken. Kijk alleen naar het laatste stuk: zeg het met de en met het.

2. Het woord dat zegt wát het is (band, jas, hok …) komt achteraan. Let op een tussenklank en op twee klinkers naast elkaar.

3. Zeg 'de huisdeur' en 'het huisdeur'. Welk stuk van het woord bepaalt wat je hoort?

4. Lees de zin erna: wat zegt die over het dier?

5. Waar breng je spaargeld naartoe? Kijk naar de woorden om 'bank' heen.

6. Het laatste deel zegt wat het is. Het eerste deel zegt waar de kast voor dient, niet waarvan hij gemaakt is.

7. Wat doet de bakker met zijn brood? Dat vertelt de tweede zin.

8. Het stukje 'zo … dat' vertelt wat er het gevolg van is.

9. Dit woord heeft drie betekenissen in de antwoorden. Welke past bij een fiets die je 'vastzet'?

© BrainBite

Antwoorden: Samengestelde woorden en woordbetekenis

Voor de ouder · groep 5–6 Gemiddeld

Vandaag leer je: Je maakt en schrijft samengestelde woorden goed en leest uit de zin wat een nieuw woord betekent.

Kijk samen na en vraag bij een fout eerst: hoe heb je dat bedacht? Gebruik de tip voordat je het antwoord geeft.

1. **de:** huisdeur, regenjas, kerstboom, zonnebril, fietsband
   het: zwembad, schoolboek, waterglas, tuinhuis, tafelkleed
   Tip: Knip het woord in twee stukken. Kijk alleen naar het laatste stuk: zeg het met de en met het.

2. fietsband · regenjas · konijnenhok · wasmand · auto-ongeluk
   Tip: Het woord dat zegt wát het is (band, jas, hok …) komt achteraan. Let op een tussenklank en op twee klinkers naast elkaar.

3. Het laatste deel. Deur is een de-woord, dus het is de huisdeur.
   Tip: Zeg ‘de huisdeur’ en ‘het huisdeur’. Welk stuk van het woord bepaalt wat je hoort?

4. ongewoon
   Tip: Lees de zin erna: wat zegt die over het dier?

5. een plek waar je geld kunt bewaren
   Tip: Waar breng je spaargeld naartoe? Kijk naar de woorden om ‘bank’ heen.

6. een kast waarin eten koud blijft
   Tip: Het laatste deel zegt wat het is. Het eerste deel zegt waar de kast voor dient, niet waarvan hij gemaakt is.

7. hij geeft graag iets weg
   Tip: Wat doet de bakker met zijn brood? Dat vertelt de tweede zin.

8. met weinig ruimte
   Tip: Het stukje ‘zo … dat’ vertelt wat er het gevolg van is.

9. iets waarmee je iets afsluit
   Tip: Dit woord heeft drie betekenissen in de antwoorden. Welke past bij een fiets die je ‘vastzet’?

Het geheime woord: M A N D E N

© BrainBite